

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kuntoutuspsykoterapiapalveluiden turvaamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Eeva-Johanna Elorannan /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 157/2018 vp:

Miten hallitus aikoo turvata sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksessa jokaisen ihmisen oikeuden saada kuntoutuspsykoterapiaa silloin, kun työkyky on uhattuna psyykkisten ongelmien vuoksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kuntoutuksen uudistamiskomitea on tehnyt yksimielisen ehdotuksen kuntoutuspsykoterapian ja vaativan lääkinällisen kuntoutuksen järjestämistä vastuista siirtämisestä Kelalta maakunnille (STM Raportteja ja muistioita 2017:41). Raportissa ehdotetaan kokeilulain säätämistä, jonka pohjalla mallia kokeiltaisiin muutamassa maakunnassa ja varsinaiseen muutokseen edettäisiin 2025.

Psykoteraapiat ovat lääkehoidon ohella psykiatrian keskeinen hoitomuoto. Psykoteraapiaa toteutetaan sekä julkisessa terveydenhuollossa annettavana hoitona ja lääkinällisenä kuntoutuksena että Kelan korvaamana kuntoutuspsykoterapiana. Hoidossa painopiste on psyykkisen sairauden ja sen oireiden poistamisessa, kun kuntoutuksella tavoitellaan toiminta- ja työkyvyn säilymistä tai paranemista. Nämä ovat sisällöltään osittain päällekkäisiä ja yksi potilas voi saada molempia sairautensa eri vaiheissa. Nykyinen lainsäädännön ja rahoituksen eroista johtuva hoidon ja kuntoutuksen erillisyyttä aiheuttaa epäselvyyttä hoidon ja kuntoutuksen vastuista sekä hidastaa hoidon ja kuntoutuksen toteutumista. Potilaiden on vaikea hahmottaa monimutkaista järjestelmää ja toimia sen sääntöjen puitteissa.

Psykoteraapian laadun ja kriteerien varmentamiseksi Valtioneuvoston asetuksessa erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä (582/2017) säädetään psykoterapeuttien ja psykososiaalisten menetelmien arvioinnista ja niiden osaamisen ylläpidosta osana alueellisten kokonaisuuksien suunnittelua ja yhteensovittamista. STM:n palveluvalikoiman evotossossa on valmisteilla kansallinen, näyttöön perustuva suositus psykoterapioista palveluvalikoimassa.

Maakunta- ja sote-valmistelun yhteydessä on päätetty valmistella kuntoutuspsykoterapian järjestämisvelvollisuuden siirtoa Kelalta maakunnille. Siirto mahdollistaa psykoterapian järjestämisen kokonaisuutena ilman katkosta hoidon ja sen jälkeen mahdollisesti tarvittavan kuntoutuksen välillä.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 157/2018 vp

Vastuunsiirto edellyttää mallin kokeilemista muutamassa maakunnassa ja se vuorostaan edellyttää kokeilulain säätämistä. Kokeilun yhteydessä tulee löytää keinot, joilla varmistetaan kuntoutuspsykoterapian rahoituksen ja potilaan oikeuksien toteutuminen. Kansallisella ohjauksella ja seurannalla on varmistettava eri maakuntien asukkaiden välinen yhdenvertaisuus ja psykoterapiapalveluiden tarpeenmukainen toteutus. Tarpeenmukaisen saatavuuden varmistaminen edellyttää hoitona ja kuntoutuksena tarjottavan psykoterapian ottamista hoitoon pääsyn seurannan ja siihen liittyvän uhkasakkomenettelyn piiriin. Se edellyttäisi yksiselitteisesti määriteltäviä psykoterapiaan pääsyn perusteita, joita yllämainitut menetelmien arvioinnit ja Palveluvalikoimaneuvoston työ tukevat. Lisäksi on selvitettävä muita keinoja tavoitteen toteuttamiseksi.

Kokeilujen toteuttamismahdollisuuksia arvioitaessa on otettava huomioon yhdenvertaisuusnäkökohdat (PL 6 §). Kokeilujen piirissä olevien maakuntien asukkaiden oikeuksia ei olisi mahdollista rajoittaa suhteessa kokeilujen ulkopuolisten maakuntien asukkaisiin. Kyse on sosiaalivakuutuslainsäädännön mukaisesti vakuutettujen yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta. Tämä tarkoittaisi sitä, että kokeilujen piirissä olevien maakuntien asukkailla olisi kokeiluista huoli-matta kuitenkin viimekätinen oikeus edelleen hakea kuntoutusta Kelasta, jolloin kokeiluista ei välttämättä saataisi tavoiteltuja tuloksia ja tietoja järjestämisvastuiden siirtoa koskien. On arvioitava, voivatko kokeilut perustua kokeilujen piirissä olevien maakuntien asukkaiden tekemään vapaaehtoiseen valintaan kuntoutuksen järjestäjästä.

Järjestämisvastuiden siirron valmistelussa on ratkaistava, säilyttäisiinkö nykyiset yksilöidyt subjektiiviset oikeudet kuntoutuspsykoterapiaan myös jatkossa. Jos näiden säilyttämiseen päädytään, on arvioitava tämän suhde sosiaali- ja terveydenhuollon palvelulainsäädännön kokonaisuuteen ja erityisesti terveydenhuoltolain sairaanhoitoa ja lääkinnällistä kuntoutusta koskevaan sääntelyyn, jossa ei säädetä asiakkaiden yksilöidystä subjektiivisista oikeuksista. Tämä edellyttää maakunnan järjestämiä terveys- ja kuntoutuspalveluja koskevien säännösten arvioimista kokonaisuutena. Muutoksenhakuoikeus on ratkaistava osana tätä pohdintaa. Asiakasmaksut tulee myös ratkaista, sillä nykyiseen kuntoutuspsykoterapiaan liittyvät asiakkaan maksut voivat olla asiakkaalle liian suuria ja sitä kautta kuntoutuspsykoterapian toteuttamisen estekin. Jos asiakkaan maksua madalletaan, niin maakunta tarvitsee vastaavan lisärahoituksen.

Helsingissä 16.5.2018

Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko